

- линний світ у Червоній книзі України : впровадження глобальної стратегії збереження рослин : матер. II між народ. наук. конф. (9 — 12 жовтня 2012 р., м. Умань, Черкаська область). — К. : Паливода А. В., 2012. — С. 152–153
3. Рябчун В.К. Навчальні колекції зразків генофонду рослин / В.К.Рябчун, Р.Л. Богуславський , В.М. Бондаренко // Біорізноманіття: теорія, практика та методичні аспекти вивчення в загальноосвітній та вищій школі (присвячується 120-річчю від дня народження М.І. Вавилова) : матер. наук.-практ. конф. — Полтава, 2008. — С. 68–69.
 4. Червона книга України / за ред. Я.П. Дідух. — Київ : Глобалконсалтинг, 2009.— 900 с.

ПЕРЕВАГИ МІКРОРОЗМНОЖЕННЯ КАРТОПЛІ ПЕРЕД ТРАДИЦІЙНИМИ СПОСОБАМИ ВЕГЕТАТИВНОГО РОЗМНОЖЕННЯ

Прус Л.І.

Глухівський національний педагогічний університет імені О.Довженка

У зв'язку з інтенсифікацією сільського господарства, вимогами поліпшення існуючих та створення нових сортів, одержання безвірусного елітного матеріалу розроблені нові технології прискореного вегетативного розмноження картоплі (так само й для 2400 видів рослин), які одержали назву «мікроклональне розмноження рослин»(розмноження рослин in vitro) [1-2].

Від традиційних методів розмноження картоплі воно відрізняється такими особливостями:

- 1) отриманням великої кількості копій з мінімальної кількості вихідного матеріалу;
- 2) отриманням, залежно від мети дослідження, генетично однорідного матеріалу;
- 3) можливість відбирати in vitro рослинний матеріал з ознаками, що цікавлять дослідника;
- 4) можливість проводити розмноження рослин протягом року, оскільки їх ріст та розвиток in vitro практично не залежать від сезонних змін;
- 5) можливість отримання безвірусного посадкового матеріалу при використанні як експланта апікальних меристем та проведення при необхідності термотерапії in vitro.

Метод мікроклонального розмноження картоплі ґрунтується на індукованому цитокінінами розростанні верхівкових і пазушних меристем, кожна з яких дає початок багатьом пагонам (ефект проліферації пагонів шляхом зняття апікального домінування). Після формування пагонів їх знову мікроживцюють і переносять на свіже поживне середовище; процес повторюється декілька разів. Отже, з однієї бруньки (меристеми) за рік можна отримати мільйон рослин.

Основними факторами, що впливають на процес мікроклонального розмноження, є тип експлантанту, склад поживних середовищ та умови культивування. Вихідним матеріалом можуть служити верхівкові та пазушні меристеми стебла, молоді листки, елементи суцвіття та квітки. Ідеальним матеріалом для отримання численних пагонів є апікальні та пазушні бруньки здорових рослин, що активно ростуть.

У більшості випадків для мікроклонального розмноження використовують різноманітні модифікації середовища Мурасіге, Скуга, хоча деякі групи рослин можуть мати індивідуальні потреби у певних поживних речовинах. Культури можуть рости на агаризованих або на рідких поживних середовищах на мостиках із фільтрувального паперу [1-2].

Отже, новітні технології — мікроклональне розмноження, дає можли-

вість суттєво збільшити використання високопродуктивних генотипів рослин, а також сприяти збереженню та розмноженню різноманітних видів картоплі.

Наше дослідження у цьому напрямі на тепер пов'язана із роботою по термічній обробці бульб (для інактивації вірусів), виділенню верхівкових меристем. У подальшому планується вивчення особливостей індукції столоно- і бульбоутворенню ін вітро.

Література

1. Катаева Н.В. Клональное микроразмножение растений / Н.В. Катаева, Р.Г. Бутенко.– М., 1983.– 242 с.
2. Рудишин С.Д. Основи біотехнології рослин: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Рудишин С.Д. — Вінниця: МП «ЗАПАЛ», 1998. — 224 с.

УРОЧИЩЕ «ЦИБУЛІ» — ОСЕРЕДОК ЗБЕРЕЖЕННЯ ВОДНО-БОЛОТНОЇ БІОРІЗНОМАНІТНОСТІ

Стецюк Н.О.¹, Лугова В.Д.², Лугова Ю.Ю.²

¹Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

²Головачанський НВК Полтавського району Полтавської області

Упродовж останніх років нами здійснюється комплексне наукове дослідження біорізноманітності урочища «Цибулі», що знаходиться в улоговинному зниженні на уступі борової тераси р. Ворскла в околицях сіл Портнівка та Ватажкове Полтавського району Полтавської області.

Уперше ця місцевість у науковій літературі згадується нами як одна із ключових ділянок Полтавсько-Головачанського осередку біорізноманітності [1], а саме — гідрофільні комплекси, серед яких переважають високотравні болота. Менші площі займають різнотравно-злакові та осокові болотні угруповання, незначні в периферійній частині — лучні ділянки.

Центральна частина урочища «Цибулі», так зване Портнівське болото, зайнята типовими монодомінантними ценозами *Phragmites australis* (Cav.) Trin ex Steud., *Typha angustifolia* L., місцями — *T. latifolia* L. Формація *Phragmiteta australis* розвивається в оптимальних умовах, тому має високу щільність і займає найбільші площі на болоті. Основне флористичне ядро угруповань формують типові види гідрофільного різнотрав'я (*Symphytum officinale* L., *Solanum dulcamara* L., *Mentha aquatica* L., *Rumex hydroparathum* Huds., *Lycopus europaeus* L. та ін.)

Нами вивчалися сукцесійні процеси, які відбуваються на даній стадії розвитку гідроекосистем. Їх характерними особливостями є значне розростання угруповань *Phragmites australis*, *Typha angustifolia*, *T. latifolia*, *Schoenoplectus lacustris* (L.) Palla до центральної частини водойми. Встановлено, що сукцесійні процеси проходять дуже повільно. Основні площі цього болота незайняті характерною для такого типу боліт прибережно-водною рослинністю, хоча на глибині 60-70см зустрічаються щільні угруповання гідатофітів: *Ceratophyllum demersum*, занурених видів *Potamogeton* (*P. crispus* L., *P. gramineus* L., *P. perfoliatus* L.) та *Utricularia vulgaris* L. — комахоїдної рослини, яка занесена до регіонального списку. Очевидно, це пов'язано з активною діяльністю джерел, які весь час підживлюють водойму, що перешкоджає евтрофікації і загальмовує заростання мілководних ділянок.

Сукцесійний ряд заростання водойм прибережно-водною рослинністю у напрямі зменшення глибини водойми є таким: незарослі водойми (більше 3,0 м; зрідка зустрічаюся вільноплаваючі рослини *Ceratophyllum demersum* L.) — прибережно-водне високотрав'я (1,0-3,0 м; угруповання